

Socialförsäkringsutskottets yttrande 1978/79: 1 y

över viss del av propositionen 1978/79: 95 om den kommunala ekonomin jämte motioner

Till finansutskottet

Genom beslut den 20 mars 1979 har finansutskottet hemställt om socialförsäkringsutskottets yttrande över propositionen 1978/79: 95 om den kommunala ekonomin i vad avser de delar av propositionen som hänförs till utskottets beredningsområde jämte ev. motionsyrkanden i anslutning härtill.

Den del av propositionen som direkt berör socialförsäkringsutskottets ämnesområde behandlar frågan om statsbidrag till kommunala bostadstillägg till folkpension. Förslag om ändrade regler härför återfinns i bilaga 2 (Socialdepartementets verksamhetsområde) p. 1. Utskottet har ansett att yrkandena 3 och 4 i den med anledning av propositionen väckta motionen 1978/79: 2309 av Bo Turesson (m) har samband med den fråga utskottet skall yttra sig över. Vidare har under den allmänna motionstiden vid innevarande riksmöte väckts två motioner som rör kommunalt bostadstillägg till folkpensionärer och som har hänvisats till socialförsäkringsutskottet, nämligen motionen 1978/79: 313 av Lars Werner m. fl. (vpk) och motionen 1978/79: 399 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk), sistnämnda motion såvitt avser yrkandet 3. Med hänsyn till att motionsyrkandena avser frågor med direkt anknytning till ovannämnda förslag i propositionen har socialförsäkringsutskottet beslutat överlämna dem till finansutskottet. Yttrandet omfattar därför även dessa motionsyrkanden.

Kommunalt bostadstillägg kan utgå till den som uppbär folkpension i form av ålderspension, förtidspension eller änkepension och till kvinna som uppbär hustrutillägg. Kommunerna får själva bestämma grunderna för utgivande av bostadstillägg men är bundna av vissa bestämmelser om inkomstprövning. Dessa innebär att bostadstillägget minskas med en tredjedel av pensionärens årsinkomst vid sidan av folkpensionen (inkl. pensionstillskott) i den mån sidoinkomsten överstiger 1 500 kr. för den som är gift (3 000 kr. för makar tillhopa) och 2 000 kr. för ensamstående. För förtidspensionärer med partiell förtidspension gäller vissa särregler.

Samtliga kommuner i landet utger kommunalt bostadstillägg. Genom att kommunerna tillämpar olika grunder för beräkningen av bostadstilläggen, uppvisar tilläggen beloppsmässigt betydande variationer mellan kommunerna.

Av kostnaderna för de kommunala bostadstilläggen finansieras ca 85—90 % av kommunerna och återstoden av staten.

Fr. o. m. den 1 januari 1978 har folkpensionärer fått möjlighet att erhålla statskommunalt bostadsbidrag om detta ger högre bidrag än det kommunala bostadstillägget.

De kommunala bostadstilläggen och de statskommunala bostadsbidragen till folkpensionärer administreras av riks försäkringsverket och försäkringskassorna.

1976 års kommunalekonomiska utredning ansåg i sitt slutbetänkande (SOU 1977: 78) — liksom tidigare boende- och bostadsfinansieringsutredningarna i SOU 1975: 51—52 — att det var angeläget att på sikt nå en mer fullständig samordning mellan reglerna för kommunalt bostadstillägg och statskommunalt bostadsbidrag. I propositionen uttalar sig också chefen för budgetdepartementet för en sådan samordning och uppger att han kommer att ta initiativ till att en interdepartemental arbetsgrupp tillsätts med uppgift att utreda de tekniska förutsättningarna att inom en rimlig kostnadsram samordna systemen. Förslag till vissa omedelbara ändringar läggs emellertid fram i propositionen. Dessa är enligt uttalande i propositionen utformade så att de inte minskar möjligheterna till samordning i framtiden.

Avsikten med förslaget såvitt avser de kommunala bostadstilläggen är att tilläggen skall kunna höjas i kommuner som nu utger låga tilläggsbelopp och att man därmed skall kunna nå en större enhetlighet mellan kommunerna. Enligt förslaget bör detta åstadkommas genom att ett statsbidrag införs till kostnaderna för de kommunala bostadstilläggen enligt motsvarande regler som gäller för de statskommunala bostadsbidragen. Som villkor för statsbidrag bör gälla att kommunen genom kommunalt bostadstillägg täcker minst 80 % av bostadskostnaden upp till en övre hyresgräns som är densamma som gäller för statskommunala bostadsbidrag. I enlighet med förslag i årets budgetproposition skulle detta innebära 700 kr. per månad för ensamstående pensionär och 800 kr. per månad för makar fr. o. m. år 1980. Efter denna tidpunkt skall hyresgränserna för statsbidrag till kommunala bostadstillägg följa övre gränserna för statskommunalt bostadsbidrag. Statsbidrag bör således enligt förslaget utgå för kommunalt bostadstillägg som före inkomst-avdrag täcker 80 till 100 % av bostadskostnaderna upp till nämnda hyresnivåer. Kommunerna skall också i fortsättningen ha möjlighet att låta kommunalt bostadstillägg utgå även för bostadskostnader som överstiger dessa nivåer, men dessa kostnader blir inte statsbidragsgrundande. I propositionen föreslås dessutom vissa riktlinjer för statsbidragsberäkningen och för vad som bör inräknas i statsbidragsunderlaget. Inkomstprövningsreglerna för de kommunala bostadstilläggen föreslås oförändrade.

För kommunernas kostnader för kommunala bostadstillägg och statskommunala bostadsbidrag bör enligt propositionen införas en enhetlig

statsbidragsnivå. Denna nivå bör bestämmas till 43 % av kommunernas statsbidragsberättigade kostnader för att merkostnaderna totalt sett för en höjning av de nuvarande beloppen inom de kommunala bostadstilläggen skall falla på staten. Merkostnaderna beräknas uppgå till ca 300 milj. kr. för år räknat. De nya statsbidragsreglerna bör enligt förslaget gälla fr. o. m. den 1 januari 1980.

De föreslagna nya reglerna för statsbidrag för kommunala bostadstillägg innebär i vissa avseenden avvikelser från vad som gäller för statskommunala bostadsbidrag. Dessa avvikelser, liksom andra skillnader mellan systemen, bl. a. metoderna för inkomstprövning och reglerna för gift pensionär vars make inte uppbär folkpension, bör enligt propositionen behandlas av den tidigare nämnda interdepartementala arbetsgruppen.

I motionen 313 av Lars Werner m. fl. föreslås att följande åtgärder vidtas för att tillförsäkra pensionärerna ett bättre och enhetligare bostadsstöd. För det första bör riksdagen besluta om ett statligt grundbidrag till kommunerna för att täcka kostnaderna för kommunala bostadstillägg upp till ett belopp av 600 kr. per månad och bidragsberättigad pensionär. Ett villkor för att erhålla sådant grundbidrag skall dock vara att kommunerna iakttar av bostadsstyrelsen och Kommunförbundet antagna rekommendationer om bostadssociala normer för utrymmes- och utrustningsstandard. För det andra vill motionärerna att riksdagen skall fatta beslut om en höjning av gränsen för avdragsfria sidoinkomster till 4 000 kr. för ensamstående pensionär och till 6 000 kr. för makar. Slutligen begär motionärerna en översyn av nuvarande regler för bostadsstöd åt pensionärer så att förslag skyndsamt kan föreläggas riksdagen om ett i huvudsak statligt kostnadsansvar med möjlighet för kommunerna att fatta beslut om kompletterande stöd.

Motionärerna i motionen 399, Rolf Hagel och Alf Lövenborg, begär att riksdagen uttalar att bostadsbidragen skall betalas helt av staten enligt de normer som gäller för Stockholms kommun samt vara skattefria.

Förslaget om statsbidrag till kommunalt bostadstillägg och de uttalanden om hyresnivåer m. m. som görs i propositionen tillgodoser i väsentliga delar yrkandena i motionerna 313 och 399. Utskottet anser inte att det nu finns skäl för riksdagen att uttala sig för en längre gående statlig finansiering eller att föreskriva ytterligare villkor eller normer för rätt till statsbidrag. I avvaktan på den aviserade interdepartementala arbetsgruppens översyn av bl. a. metoderna för inkomstprövning är utskottet inte berett att förordna någon ändring av inkomstprövningsreglerna för de kommunala bostadstilläggen.

Med det anförda anser sig utskottet — från de synpunkter utskottet har att företräda — böra förordna att finansutskottet tillstyrker bifall till propositionen i berörd del och avstyrker bifall till motionen 313 och motionen 399, yrkandet 3.

I motionen 2309 av Bo Turesson hemställs under yrkandet 3 att riksdagen bör ge regeringen till känna "att den hittills rådande misshushållningen att riks försäkringsverkets dataadministrationskostnader överstiger det genomsnittligt utbetalda utfyllnadsbidraget till pensionärernas bostäder i första hand bör lösas så att kommunerna omhänderhar alla behövliga datarutiner för kommunala och/eller statliga bostadsbidrag". Under yrkandet 4 i samma motion begärs en skyndsamt redovisning av möjligheterna att därutöver avlasta riks försäkringsverkets överbelastade centraliserade datasystem genom en kommunalisering av i första hand barnbidrags- och folkpensionsadministrationen och i andra hand bidragsförskottsadministrationen.

Utskottet vill i anledning av motionsyrkandena erinra om att utredningen om ADB inom den allmänna försäkringen m. m. (ALLFA) enligt sina direktiv bl. a. skall inrikta sitt arbete på frågorna om och i så fall i vilken utsträckning det kan vara lämpligt att dela upp och sprida datorbearbetningarna och databaserna genom att komplettera riks försäkringsverkets centrala datoranläggning med regionala anläggningar eller mindre datorutrustningar vid försäkringskassornas central- och lokalkontor. Enligt vad utskottet har erfart avser ALLFA-utredningen att avge en rapport i juni i år, vari bl. a. kommer att redovisas det aktuella läget inom riks försäkringsverkets datasystem och vilka databehandlingsuppgifter som utredningen funnit lämpligen bör ligga hos verket. Vidare kommer kapacitetsbehovet för de närmaste åren att redovisas och eventuella behov av avlastning av systemet. Det kan också nämnas att socialpolitiska samordningsutredningen behandlar frågor som rör samtliga former av bostadsstöd och administrationen härav. Utredningen avser att avlämna ett betänkande under andra halvåret 1979, vari bl. a. nämnda frågor kommer att tas upp.

Med hänsyn till att de i motionen 2309, yrkandena 3 och 4, aktualiserade frågorna är föremål för utredning anser utskottet att finansutskottet bör avstyrka bifall till motionsyrkandena i fråga.

Stockholm den 6 april 1979

På socialförsäkringsutskottets vägnar
SVEN ASPLING

Närvarande: Sven Aspling (s), Per-Eric Ringaby (m), Gillis Augustsson (s), Arne Magnusson (c), Britta Bergström (fp), Maj Pehrsson (c), Eric Marcusson (s), Allan Åkerlind (m), Börje Nilsson (s), Gösta Andersson (c), Ralf Lindström (s), Elis Andersson (c), Christer Nilsson (s), Börje Hörnlund* (c) och Lars-Åke Larsson (s).

* Ej närvarande vid yttrandets justering.